

Komerční pojišťovny v kontextu změn účetnictví

Tomáš Schneider, Darina Pešáková

Abstrakt

V České republice nabyla účinnosti k 1. 1. 2016 novela zákona o účetnictví. Příspěvek se zabývá změnami v oceňování investic komerčních pojišťoven a jejich dopady na významné položky účetní závěrky komerčních pojišťoven. V příspěvku jsou analyzovány roky 2015 a 2016, zjištěné změny komparovány s oceňováním dle IFRS a následně na základě zjištěných změn byly kvantifikovány dopady těchto změn. Cílem příspěvku je identifikovat změny v oceňování investic komerčních pojišťoven od 1. 1. 2016. Bylo zjištěno, že tyto změny nepřinesly podstatné dopady vzhledem k nevýznamnosti podílu investic na celkových aktivech komerčních pojišťoven.

Klíčová slova

Komerční pojišťovna, IFRS, oceňování, investice, zákon o účetnictví, česká účetní legislativa

Klasifikace JEL

L33, H59, Q15

Úvod

Česká republika přijala v červnu roku 2013 směrnici č. 2013/34/EU, jež byla vydána Evropským parlamentem a Evropskou radou. Členské státy EU měly povinnost implementovat tuto směrnici do svých národních legislativ s účinností nejpozději k 1. 1. 2016. Právě k tomuto datu v České republice došlo k účinnosti novely zákona o účetnictví a také vyhlášek, kterými se provádějí určitá ustanovení zákona o účetnictví, v důsledku přijetí zmíněné směrnice. Nastala tedy situace, kdy vyhláška pro komerční pojišťovny nekorespondovala se zákonem o účetnictví, pojišťovny tedy nevěděly, jestli vybraná aktiva oceňovat dle vyhlášky nebo dle zákona o účetnictví. Cílem příspěvku je identifikovat změny v oceňování investic komerčních pojišťoven od 1. 1. 2016 a jejich následné dopady na hospodaření pojišťoven.

1 Oceňování položek investic dle české účetní legislativy a IFRS

Oceňování rozvahových položek je velmi důležitou problematikou, nejen pro komerční pojišťovny. V následující tabulce jsou uvedeny dílčí složky rozvahové položky investice u komerčních pojišťoven, způsoby oceňování v roce 2015 a 2016 dle české legislativy a oceňování dle IFRS.

Tabulka č. 1 Přehled oceňování položek investic dle české legislativy a IFRS

Dle české legislativy				
Položky investic	2015		2016	
	Ocenění	Přecenění	Ocenění	Přecenění
Nemovitosti	Reálná hodnota	Do vlastního kapitálu	Zůstatková hodnota	–
Majetkové účasti	Reálná hodnota	Do vlastního kapitálu	Zůstatková hodnota	–
Akcie	Reálná hodnota	Výsledkově	Reálná hodnota	Výsledkově
Dluhopisy				
Oceňované RH proti N/V	Reálná hodnota	Výsledkově	Reálná hodnota	Výsledkově
OECD do splatnosti	Zůstatková hodnota	–	Zůstatková hodnota	–
Ostatní do splatnosti	Reálná hodnota	Do vlastního kapitálu	Zůstatková hodnota	–
Veřejně obchodovatelné	Reálná hodnota	Výsledkově	Reálná hodnota	Výsledkově
Dle IFRS				
Dluhová finanční aktiva	Ocenění		Přecenění	
Dluhové FN držené za účelem získání smluvních peněžních toků	Fair value		Amortizované náklady	
FVTOCI ¹	Fair value		Fair value	
FVTPL ²	Fair value		Fair value	
Majetková aktiva				
FVTPL	Fair value		Fair value	
FVTOCI	Fair value		Fair value	

Zdroj: Zpracováno na základě publikací Bokšové (2010) a Dvořákové (2017)

¹ FVTOCI – aktivum oceněno v reálné hodnotě (fair value) s dopadem do ostatního výsledku hospodaření.

² FVTPL – aktivum oceněno v reálné hodnotě (fair value) s dopadem do výsledku hospodaření.

2 Významnost změn v oceňování položek investic a jejich dopad na komerční pojišťovny

Pro vyhodnocení dopadů novely zákona o účetnictví, jež je účinná od 1. 1. 2016, byly vybrány komerční pojišťovny, které v letech 2015 a 2016 zpracovaly své účetní závěrky dle české legislativy. Konkrétně byly náhodným výběrem zvoleny následující komerční pojišťovny.

- AEGON pojišťovna, a.s.;
- AXA pojišťovna, a.s.;
- AXA životní pojišťovna, a.s.;
- Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group;
- Pojišťovna České spořitelny, a.s.;
- UNIQA pojišťovna, a.s.

V textu je dále pracováno s daty z účetních závěrek výše uvedených komerčních pojišťoven, nicméně v tabulkách č. 2 a 3 je uveden nižší počet subjektů, z toho důvodu, že chybějící subjekty nevykazují ve svých výročních zprávách daná aktiva.

2.1 Pozemky a stavby (nemovitosti)

Tabulka č. 2 Podíl nemovitostí na celkových investicích

	Rok	ČPP	PČS	UNIQA
Investice celkem (tis. Kč)	2015	11 506 321	25 814 276	7 734 914
	2016	10 527 768	24 890 562	7 818 022
Nemovitosti (tis. Kč)	2015	6172	54600	40 467
	2016	6025	54143	39 955
Podíl v %	2015	0,054	0,21	0,52
	2016	0,057	0,22	0,51

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv pojišťoven za rok 2016

V tabulce jsou uvedeny komerční pojišťovny, které vykazují investice ve svých finančních výkazech, ostatní z výše uvedeného výčtu je nevykazují. U nemovitostí došlo ke změně v jejich oceňování, jak je uvedeno v tabulce č. 1. Nicméně jak je vidět v tabulce č. 2, je podíl u uvedených pojišťoven velmi zanedbatelný. Tudiž lze konstatovat, že v tomto ohledu by komerční pojišťovny nepocítily dopady změn české legislativy na oceňování nemovitostí.

2.2 Investice v podnikatelských seskupeních (podíly)

Tabulka č. 3 Podíl investic v podnikatelských seskupeních na celkových investicích

	Rok	AXA živ. poj.	ČPP	PČS	UNIQA
Investice celkem (tis. Kč)	2015	5 654 076	11 506 321	25 814 276	7 734 914
	2016	5 634 554	10 527 768	24 890 562	7 818 022
Investice v podnikatelských seskupeních (tis. Kč)	2015	1 846 902	278 883	299 773	2899
	2016	1 793 305	370 767	31 985	137
Podíl v %	2015	32,67	2,42	1,16	0,038
	2016	31,83	3,52	0,13	0,0018

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv pojišťoven za rok 2016

Z tabulky 3 je zřejmé, že pro komerční pojišťovny ČPP, PČS a UNIQA představují investice v podnikatelských seskupeních (podíly) zanedbatelný podíl. Na druhou stranu AXA životní pojišťovna vykazuje téměř jednu třetinu investic v investicích podnikatelských seskupeních. Tato odlišnost od ostatních komerčních pojišťoven může být způsobena tím, že AXA životní pojišťovna je životní pojišťovnou, zatím co ostatní jsou univerzálními pojišťovnami. AXA životní pojišťovna nabízí tedy pouze produkty životního pojištění, které jsou převážně dlouhodobějšího rázu a je tedy potřeba finanční prostředky z těchto produktů investovat do dlouhodobějších aktiv, kterými podíly zajisté jsou.

2.3 Jiné investice

Z dat uvedených v tabulce 4 je zřejmé, že položka „Jiné investice“ představuje pro některé z uvedených pojišťoven 100 % z celkových investic, pro některé téměř 100 % a pro AXA životní pojišťovnu to představuje ve zkoumaných letech zhruba 68 %. Podíl akcií a ostatních cenných papírů s proměnlivým výnosem je relativně nízký na celkové hodnotě investic, což je v celku logické z důvodu vyšší volatility výnosnosti tohoto aktiva. Ovšem u těchto typů cenných papírů nedošlo mezi roky 2015 a 2016 k žádným změnám v oceňování. Stejně tak u cenných papírů oceňovaných reálnou hodnotou nedošlo ke změně v oceňování. Co se týče dluhopisů držených do splatnosti, tak došlo ke změně v oceňování pouze u ostatních dluhopisů držených do splatnosti, nikoliv OECD. Na základě dat z tabulky č. 1 je zřejmé, že dvě pojišťovny tyto dluhopisy vůbec nevykazují. Komplikace nastala u pojišťovny ČPP, která vykazovala oba typy dluhopisů v roce 2015, ale v roce 2016 už vykazuje pouze Ostatní dluhopisy, kde jsou zahrnuti i OECD, u kterých nedošlo ke změně v oceňování.

Tabulka č. 4 Podíl jiných investic na celkových investicích v % a mil. Kč

	Rok	AEGON	AXA pojišťovna	AXA živ. poj.	ČPP	PČS	UNIQA
Investice celkem	2015	545	1 881	5 654	11 506	25 814	7 735
	2016	854	2 029	5 635	10 528	24 891	7 818
Jiné investice	2015	545	1 881	3 807	11 221	25 460	7 695
	2016	854	2 029	3 841	10 151	24 804	7 788
Akcie a ostatní cenné papíry s proměnlivým výnosem	2015	21	281	243	957	1 860	1 099
	2016	20	260	318	985	2 399	1 315
CP oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů	2015	281	1 505	3 218	2 413	8 433	4 306
	2016	396	1 422	3 130	2 116	8 072	4 307
Dluhopisy „OECD“ držené do splatnosti	2015	116	–	–	6 300	11 269	–
	2016	166	–	–	–	10 929	–
Dluhopisy držené do splatnosti	2015	25	–	–	1 181	3 182	709
	2016	24	–	–	7 051	3 131	912
Podíl „Jiné investice“ v %	2015	100,00	100,00	67,34	97,52	98,63	99,48
	2016	100,00	100,00	68,17	96,42	99,65	99,62
Podíl „Akcie a ostatní CP“ v %	2015	3,87	14,94	4,30	8,32	7,21	14,21
	2016	2,33	12,83	5,64	9,35	9,64	16,82
Podíl „CP oceňované reálnou hodnotou“ v %	2015	51,68	80,01	56,91	20,98	32,67	55,67
	2016	46,41	70,10	55,56	20,10	32,43	55,09
Podíl „Dluhopisy OECD držené do splatnosti“	2015	21,35	–	–	54,75	43,65	–
	2016	19,49	–	–	–	43,91	–
Podíl „Dluhopisy držené do splatnosti“ v %	2015	4,64	–	–	10,27	12,33	9,17
	2016	2,83	–	–	66,98	12,58	11,66

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv pojišťoven za rok 2016

Závěr

Cílem příspěvku je identifikovat změny v oceňování složek investic komerčních pojišťoven mezi roky 2015 a 2016 a kvantifikovat jejich dopady na významné položky finančních výkazů komerčních pojišťoven. Na základě dat uvedených v tabulce č. 1 je zřejmé, k jakým změnám došlo. Nicméně vzhledem k datům, která jsou uvedena v tabulkách č. 2 – 4, a to i přes změnu v oceňování určitých položek aktiv, komerční pojišťovny zamýšlené změny s největší pravděpodobností vůbec nepocítí. Místo dílčích změn v české legislativě by pro komerční pojišťovny, ale i pro ostatní finanční společnosti, bylo přínosnější, kdyby se zavedla povinnost přechodu z českého právního rámce na mezinárodní standardy finančního výkaznictví IAS/IFRS schválené právem Evropské unie, který pro ně upravuje účetní postupy, na ten evropský, a sice IFRS. Tomuto problému se již věnuje Ministerstvo financí České republiky, které loni v listopadu na svých webových stránkách zveřejnilo veřejnou konzultaci k souhrnu řešení koncepce nové účetní legislativy 2020–2030 (mfcr.cz, 2018) a letos v dubnu zveřejnilo výsledky připomínkového řízení, ze kterého vyplynulo, že tento návrh jednoznačně podporují pojišťovny i odborná veřejnost (mfcr.cz, 2019).

Dedikace

Příspěvek byl řešen v rámci interního grantového projektu č. PEF_TP-2019002 s názvem: *Dopady koncepce účetnictví v České republice na jednotlivé typy účetních jednotek ve vazbě na úpravu dle IAS/IFRS a IPSAS.*

Literatura

- [1] *AEGON: Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: https://www.aegon.cz/siteassets/media/o_spolecnosti/vyrocní_zprava_2016_final.pdf
- [2] *AXA pojišťovna: Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://www.axa.cz/o-nas/financni-vysledky/povinne-uverejnovane-informace-vyrocní-zpravy/obsah/vyrocní-zpravy/obsah/pojistovna/vyrocní-zprava-2016.aspx/>
- [3] *AXA životní pojišťovna: Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: [https://www.axa.cz/o-nas/financni-vysledky/povinne-uverejnovane-informace-vyrocní-zpravy/obsah/vyrocní-zpravy/obsah/zivotni-pojistovna/vyrocní-zprava-2016-\(1\).aspx/](https://www.axa.cz/o-nas/financni-vysledky/povinne-uverejnovane-informace-vyrocní-zpravy/obsah/vyrocní-zpravy/obsah/zivotni-pojistovna/vyrocní-zprava-2016-(1).aspx/)
- [4] BOKŠOVÁ, Jiřina. *Účetnictví komerčních pojišťoven - specifika v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-521-2.

- [5] *ČPP: Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: https://www.cpp.cz/User_data/Media/Original/PPP/201706/cpp160411-vyrocnizprava-2016-210x260-v22d.pdf
- [6] DVOŘÁKOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 5. aktualizované a přepracované vydání. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0692-8.
- [7] *Ministerstvo financí České republiky: Vyhodnocení veřejné konzultace k souhrnu řešení koncepce nové účetní legislativy* [online]. 2019 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/ucetnictvi-a-ucetnictvi-statu/ucetnictvi-podnikatelu-a-neziskoveho-sek/aktuality-a-metodicka-podpora/2019/vyhodnoceni-verejne-konzultace-k-souhrnu-34928>
- [8] *Ministerstvo financí České republiky: Veřejná konzultace k souhrnu řešení koncepce nové účetní legislativy* [online]. 2018 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/verejne-diskuze/2018/verejna-konzultace-k-souhrnu-reseni-konc-33609>
- [9] *Pojišťovna České spořitelny: Výroční zprávy* [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://www.flexi.cz/cs/o-nas/o-spolecnosti/vyrocnizpravy>
- [10] *UNIQA: Výroční zpráva 2016* [online]. [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://www.uniqa.cz/download.ashx?uid=62B926D8-9715-41F4-AE1F-C1E7F2264E60>

Kontakt

Bc. Tomáš Schneider
Mendelova univerzita v Brně
Zemědělská 1
613 00 Brno
Česká republika
tom.schn@centrum.cz